

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 275

וישלח תשע"ג

אומר ה"בית יצחק": יעקב התכונן לשלשה דברים: לדורון, לתפלה ולמלחמה. אולם יש לומר כי בודאי העדיף את הדרך של דורון ולא של מלחמה. תכליתו של דורון היא לשם מציאת חן, וכפי שאמר יעקב "ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך".

והנה דרך העולם שכדי למצוא חן בעיני הזולת, מוכן האדם, לעתים, לנהוג שלא על פי דרכו הרגילה, להתפשר ולוותר על דברים החשובים לו. זהו שאמר יעקב לעשו: אינני מעוניין בריב ומלחמה, יש לי שור וחמור ואני מוכן לתת לך מהם כדורון. אבל עליך לדעת כי גם אם אני מבקש למצוא חן בעיניך למען השלום, אין זאת אומרת שאני מוכן להתפשר כהוא זה על ענינים עקרוניים של שמירת המצוות. דע לך, "עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי", ואם כדי להשיג את השלום, יהיה עלי לווותר כקוצו של יו"ד על שמירת המצוות - לא יהיה שלום בינינו!

"קטנתי מכל החסדים... אשר עשית את עבדך" (לב, יא)

מהו באורה של האמירה "קטנתי"?

האדמו"ר רבי נח מלכוניץ' באר זאת על פי דברי חז"ל שאומרים כי האדם הוא עולם קטן, והוסיף בדרך צחות כי מי שסבור שהוא "עולם", הריהו "קטן", ומי שמחזיק את עצמו ל"קטן", מוכיח בכך שהוא "עולם". בכך שאמר יעקב "קטנתי" הוא הוכיח על גדלותו העצומה.

האדמו"ר מסלונים הסביר: "קטנתי מכל החסדים... אשר עשית את עבדך", החסד הגדול ביותר שעשית עמדי הוא שעשית אותי לעבדך, ומול החסד העצום הזה, אשר נתת לי בטובך הגדול, קטנתי.

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (לב, כה)

כתוב ברש"י: ויאבק איש... ופרשו רבותינו ז"ל שהוא שרו של עשו.

המאבק של יעקב עם שרו של עשו מעולם לא פסק, אלא מופיע בדמותו של היצר הרע הנאבק עמו בתוך לבנו, ומנסה ללא הרף להכריע את המערכה לטובתו.

ר' חנוך ילר הביא בשמו של האדמו"ר מאשלג את המעשה הבא המתאר את המלחמה התמידית שאינה שוקטת לרגע:

אחד מראשי הישיבות נהג לנסוע מפעם לפעם לחו"ל על מנת לגייס כספים לטובת ישיבתו. באחד הימים שם

"כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (לב ה)

המסר הראשון שאותו בוחר יעקב להעביר לעשו לקראת המפגש הצפוי ביניהם הוא: "עם לבן גרתי". בשונה מפרושו של רש"י הכותב שיעקב רמז בדבריו על שמירת תרי"ג המצוות בבית לבן, מבלי ללמד ממעשיו הרעים, מבואר בזהר הקדוש על הפרשה פרוש אחר אודות דברים אלו.

לבן הארמי היה המכשף הגדול ביותר בעולם, וגדול הקוסמים בהיסטוריה כלה. הוא היה אביו של בעור, שהיה אביו של בלעם הרשע, כדכתיב: "בלעם בן בעור הקוסם", והתעלה מעל כולם בקסמיו ובכשפיו, עד שלא היה אדם מצליח להנצל מפניו.

כל ידיעותיו של בלעם שאובות היו מלבן סבו, ואם על בלעם אמר בלק: "כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר" (במדבר כב, ו), על אחת כמה וכמה שלבן ידע לקלל, ואף השתמש בידעותיו הלכה למעשה.

לבן היה מהלך אימים על כל העולם כולו, וכולם היו מתיראים ממנו ומכשפיו, בידעם בידיעה גמורה שהוא ראש החכמים להרע.

והנה, בהתמודדות מול יעקב נכשל, ולמרות שחיבל תחבולות שונות, ונסה לאבדו בכל מיני אופנים לא הצליח לפגוע בו.

את זאת בקש יעקב להעביר לעשו באמרו: דע לך, ש"עם לבן גרתי", תקופת מגורי במחיצתו לא נתמשכה שעה, לא חדש ולא שנה, כי אם במשך עשרים שנה! ואף לאחר מכן לא עזבתי בעירום ובחוסר כל, אלא "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה", יצאתי ממנו ברכוש גדול. עם לבן הסתדרתי מצוין, על כן אל תעלה בדעתך שתצליח אתה במאבק אתי...

ואכן, דברים אלו עוררו רושם רב, ופחד גדול נכנס בלבו של עשו מפני אחיו יעקב, אשר הצליח לגור עם לבן, מבלי שיארע לו נזק, ומכאן ואילך נזהר בכבוד אחיו יעקב.

"ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (לב, ה)

ברש"י: "גרתי" בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. תמוה הדבר, מה ראה יעקב לספר באזני עשו, על מסירותו הרבה לשמירת המצוות בהיותו בבית לבן?

פעמיו לגביר עשיר, אשר התגורר בקומה העשירית של בנין גדול. ראש הישיבה נמנע משמוש במעלית שבבנין, וטפס ברגליו את כל עשר הקומות. משהגיע לבית הגביר, הודיע לו זה האחרון כי הוא סיים לחלק את מעשר הכספים שלו באותה שנה...

ראש הישיבה ירד בפחי נפש. כעבר שנה, בהגיעו לסיבוב האסוף הקבוע שלו, שוב הלך לביתו של גביר זה, שוב טפס רגלית עד הקומה העשירית ושוב, לצערו, שמע את התשובה מפי הגביר אשר טען כי הוא סיים לחלק את כל מעשרותיו...

בשנה הבאה חזר המעשה על עצמו, וכך גם בשנה שלאחר מכן, ובזו שלאחריה... כך במשך שבע שנים תמימות.

בשנה השביעית, כאשר הבחין בו הגביר מטפס במעלה המדרגות, ונכנס לתוך ביתו קצר נשימה ואדום ממאמץ, אמר לו: "תמנהי עליך, כבוד הרב, לשם מה עלית שוב? וכי אינך מבין שאינני רוצה לתת לך?"

"יודע אתה לשם מה עליתי" - השיב לו הרב - "משום שאינך הראשון שאומר לי דברים אלו היום... כאשר הייתי למטה אמר לי היצר הרע: למה אתה עולה? הוא הרי לא נותן..."

"ומדוע עלית בכל זאת?" - המשיך הגביר וחקר.

"משום שעניתי לו שלמדתי ממנו" - נענה הרב ואמר - "הלא גם לפני שנתים ושלש שנים הוא טרח לבוא ולשאול אותי מפני מה אני עולה, ואף על פי כן עליתי! ובכל זאת הוא שב והגיע אלי גם השנה... אמרתי לו: אם אתה אינך מתיאש, גם אני אינני מתיאש, וטרחתי ועליתי!"

"ויפל על צוארו וישקו ויבכו" (לג, ד)

הגמרא אומרת (סכה נב ע"א), שלעתיד לבוא ישחט הקב"ה את היצר הרע, ואז הצדיקים בוכים והרשעים בוכים. הצדיקים בוכים, באמרם - איך יכלנו לכבש הר גבוה כזה? והרשעים בוכים - כיצד לא יכלנו לכבש חוט השערה כזה!

אומר ה"חתם סופר": יעקב בכה באמרו - איך הצלחתי להתגבר על כזה הר, כמו עשו וארבע מאות האנשים שעמו? וכן כתוב בפסוק (עובדיה א, כא): "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו... עשו הנו יהר'."

ואלו עשו בוכה - הכיצד הוא וארבע מאות איש עמו, לא הצליחו להתגבר על 'חוט השערה' הזה, ששמו יעקב?! וזאת נרמז בפסוק: "...עד אשר אבא אל אדני שעירה" (לג, יד) - יעקב עצמו אומר לעשו 'אני רק כשערה'.

"ויבכו" - איש איש וסבתו.

"נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" (לג, יב)

מה מבקש עשו מיעקב בדבריו אלו, ומדוע מסרב יעקב לבקשתו?

באר רבנו בחיי על פי המדרש: עשו אומר ליעקב: "נסעה ונלכה" - בא ונחלק בינינו את העולם, לא כפי שעשינו בעבר. ב'הסכם' הישן שלנו חלקנו את העולם, כך שלך יש עולם הבא, ולי - העולם הזה. עתה - מציע עשו - נעשה שותפות: אני ואתה נחלק יחד את העולם הזה, וגם נחלק יחד את העולם הבא.

יעקב ענה לו על כך: "הילדים רכים" - רכים במצוות, לא הספקתי, עדין, לחנך אותם כראוי. על כן, אם אתן להם 'עולם הזה', הרוחניות שלהם עלולה להנוק, ואז 'ודפקום יום אחד' - ביום הדין, 'ומתו כל הצאן' - ישראל, שנקראו 'צאן', לא יוכלו לסבל יסורי גיהנם.

על כן אין יעקב יכול להסכים להסדר שמציע עשו.

ומהו הפתרון? "יעבר נא אדני לפני עבדו" - אומר יעקב, עשו יקח חלקו תחלה בעולם הזה, "ואני אתנהלה לאטי" - אני אעמד בגלותי ובשפלותי, ואסבול עול השעבוד מבלי לפרק אותו מעלי ומבלי למרוד. השעבוד הזה יהיה 'עד אשר אבא אל אדני שעירה' - עד זמן הגאולה לעתיד לבוא בב"א.

"הרבו עלי מאד מהר ומתן ואתנה כאשר תאמרו אלי ותנו לי את הנער לאשה" (לד, יב)

"הרבו" - ב' במסורה הכא, ואידך (עמוס ד, ד) 'הגלגל הרבו לפשעי'. אף על פי שהרבה במהר כמו שהרבה בגלגל, דהינו בע"ז הרבו גם אלו לפשע, שהתנו עמם שלא לעבד ע"ז" (בעל הטורים).

וקשה, היכן מצינו שבני יעקב התנו עמם שאם הם רוצים את דינה עליהם לחדול מלעבוד עבודה זרה, הלא "הרבו עלי מאד מהר ומתן" מדבר על ממון?

אומר ה"משאת המלך": בני יעקב השיבו לשכם ולחמור: "אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמנו להמל לכם כל זכרי" (פס' טו), ולכאורה לשם מה הדגישו "אם תהיו כמנו", הלא די שהיו אומרים להם "אך בזאת נאות לכם אם תמולו כל זכרי"?

אלא שאמרו להם: כדי שנאות לתת לכם את דינה, לא די שתמולו עצמכם, אלא עליכם להיות "כמנו" - שתמולו עצמכם לשם גרות, ולא לשם מטרה אחרת, והיינו שתפסיקו לעבוד עבודה זרה.

